

Středa, 5. února 2014

P7_TA(2014)0081

Smlouva o obchodu se zbraněmi

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 5. února 2014 o ratifikaci Smlouvy o obchodu se zbraněmi (2014/2534(RSP))

(2017/C 093/14)

Evropský parlament,

- s ohledem na Smlouvu o obchodu se zbraněmi, kterou dne 2. dubna 2013 přijalo Valné shromáždění OSN,
- s ohledem na rozhodnutí Rady 2010/336/SZBP ze dne 14. června 2010 ⁽¹⁾ a předchozí rozhodnutí Rady o činnostech EU na podporu Smlouvy o obchodu se zbraněmi a návrh rozhodnutí Rady, kterým se členské státy zmocňují, aby v zájmu Evropské unie ratifikovaly Smlouvu o obchodu se zbraněmi 12178/2013,
- s ohledem na směrnici Rady 91/477/EHS ze dne 18. června 1991 o kontrole nabývání a držení zbraní ⁽²⁾,
- s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2009/43/ES ze dne 6. května 2009 o zjednodušení podmínek transferů produktů pro obranné účely uvnitř Společenství ⁽³⁾,
- s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 258/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se provádí článek 10 protokolu Organizace spojených národů proti nedovolené výrobě střelných zbraní a jejich součástí, dílů a střeliva a obchodování s nimi, který doplňuje Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (protokol OSN o střelných zbraních), a stanoví vývozní povolení, opatření pro dovoz a tranzit střelných zbraní, jejich součástí, dílů a střeliva ⁽⁴⁾;
- s ohledem na společný postoj Rady 2008/944/SZBP ze dne 8. prosince 2008, kterým se stanoví společná pravidla pro kontrolu vývozu vojenských technologií a vojenského materiálu ⁽⁵⁾,
- s ohledem na své usnesení z 21. června 2007 o Smlouvě o obchodu se zbraněmi: stanovení společných mezinárodních standardů pro dovoz, vývoj a převod konvenčních zbraní ⁽⁶⁾, na usnesení ze dne 13. června 2012 o jednání o Smlouvě OSN o obchodu se zbraněmi (ATT) ⁽⁷⁾ a na usnesení ze dne 13. března 2008 o Kodexu chování EU pro vývoz zbraní – nepřijetí společného postoje Radou a nedosažení právní závaznosti kodexu ⁽⁸⁾,
- s ohledem na články 21 a 34 Smlouvy o Evropské unii,
- s ohledem na články 3, 4 a 5 Smlouvy o fungování Evropské unie,
- s ohledem na žádost o udělení souhlasu, kterou předložila Rada v souladu s čl. 207 odst. 3 a s čl. 218 odst. 6 Smlouvy o fungování Evropské unie (C7-0233/2013),
- s ohledem na čl. 110 odst. 2 jednacího řádu,

⁽¹⁾ Úř. věst. L 152, 18.6.2010, s. 14.

⁽²⁾ Úř. věst. L 256, 13.9.1991, s. 51.

⁽³⁾ Úř. věst. L 146, 10.6.2009, s. 1.

⁽⁴⁾ Úř. věst. L 94, 30.3.2012, s. 1.

⁽⁵⁾ Úř. věst. L 335, 13.12.2008, s. 99.

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 146 E, 12.6.2008, s. 342.

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 332 E, 15.11.2013, s. 58.

⁽⁸⁾ Úř. věst. C 66 E, 20.3.2009, s. 48.

Středa, 5. února 2014

- A. vzhledem k tomu, že mezinárodní obchod s konvenčními zbraněmi dosahuje objemu nejméně 70 miliard USD ročně, a vzhledem k tomu, že podle odhadů OSN se téměř jeden milion z osmi milionů denně na světě vyrobených zbraní ztratí nebo je odcizen a končí většinou v nepravých rukou, a vzhledem k tomu, že každou minutu zemře člověk v důsledku ozbrojeného násilí;
- B. vzhledem k tomu, že podle Stockholmského mezinárodního ústavu pro výzkum míru, se EU jako celek podílí na světovém vývozu zbraní 26 %, a vzhledem k tomu, že 61 % vyvážených zbraní míří mimo EU;
- C. vzhledem k tomu, že od přijetí směrnice 2009/43/ES se obchod s vojenským vybavením v rámci EU řídí společným celkovým systémem EU pro udělování licencí a že EU je způsobilá uzavírat mezinárodní dohody týkající se oblastí, které spadají do její výlučné pravomoci;
- D. vzhledem k tomu, že společný postoj Rady z roku 2008 stanoví dvě závazná kritéria, která mohou vést k zákazu vývozních licencí, a čtyři jiná kritéria, která je nutno zohlednit; vzhledem k tomu, že těmito kritérii nejsou dotčena přísnější opatření na kontrolu zbraní uplatňovaná členskými státy;
- E. vzhledem k tomu, že dodržování lidských práv je základním kamenem společných hodnot, o něž se Evropská unie opírá, a že podle Smluv by obchodní politika jakožto součást vnější činnosti EU měla přispívat k dodržování lidských práv;
- F. vzhledem k tomu, že vývoz zbraní nemá dopad pouze na bezpečnost, ale rovněž na výzkum a vývoj, inovace a průmyslovou kapacitu, dvoustranný i vícestranný obchod a udržitelný rozvoj; vzhledem k tomu, že nestabilita zapříčiněná snadnější dostupností zbraní často vede k hospodářskému útlumu a chudobě; vzhledem k tomu, že obchod se zbraněmi, zejména v rozvojových zemích, často vede ke korupci a nadměrnému zadlužení a odvádí zdroje důležité pro rozvoj z těchto společností; vzhledem k tomu, že mezinárodní obchod může naplnit svůj potenciál spočívající v poskytování udržitelných pracovních míst a zajišťování růstu a rozvoje pouze v atmosféře řádné mezinárodní správy, a nejlépe v míru, bezpečnosti a stabilitě;

Obecné úvahy

1. vítá skutečnost, že po sedmi letech dlouhého vyjednávání došlo pod záštitou OSN k uzavření právně závazné smlouvy o obchodu se zbraněmi týkající se mezinárodního obchodu s konvenčními zbraněmi; připomíná, že cílem smlouvy je zavést nejvyšší možné společné mezinárodní standardy pro regulaci mezinárodního obchodu s konvenčními zbraněmi a předcházet nezákonnému obchodu s konvenčními zbraněmi a vymýtit ho s cílem přispět k míru, bezpečnosti a stabilitě na mezinárodní i regionální úrovni a ke zmírnění lidských útrap; je přesvědčen, že účinné provádění smlouvy může značně přispět k posílení dodržování mezinárodních lidských práv a humanitárního práva v celosvětovém měřítku; vítá zásadní příspěvek organizací občanské společnosti od počátku procesu až po přijetí Smlouvy o obchodu se zbraněmi;
2. zdůrazňuje, že dlouhodobý úspěch režimu zavedeného Smlouvou o obchodu se zbraněmi závisí na zapojení co největšího počtu zemí a zejména všech hlavních aktérů činných v mezinárodním obchodu se zbraněmi; vítá skutečnost, že smlouvu již podepsala většina členských států OSN, a vyzývá další, aby učinily taktéž a smlouvu co nejdříve ratifikovaly; vyzývá Evropskou službu pro vnější činnost, aby ke svým cílům v oblasti zahraničních věcí i k tématům, která by měla být začleněna do dvoustranných dohod, zahrнула výzvu třetím zemím, aby se ke Smlouvě o obchodu se zbraněmi připojily;
3. bere na vědomí, že některé dohody o obchodu zahrnují doložky, které prosazují cíle a dohody o nešíření s ohledem na zbraně masového ničení, a vyzývá proto Komisi, aby přezkoumala, do jaké míry by současné a budoucí nástroje obchodu mohly být využívány k prosazování ratifikace a provádění Smlouvy o obchodu se zbraněmi;
4. zdůrazňuje skutečnost, že nezákonné a neregulované transfery zbraní způsobují lidské utrpení, přispívají k ozbrojeným konfliktům, nestabilitě, teroristickým útokům a korupci, a v důsledku vedou k narušení sociálně-ekonomického rozvoje a demokracie, porušování právního státu, lidských práv a mezinárodního humanitárního práva;

Oblast působnosti

5. považuje za politováníhodné, že smlouva nezavádí přesnou společnou definici konvenčních zbraní a vztahuje se pouze na osm kategorií stanovených v čl. 2 odst. 1 a že zde chybí seznam uvádějící zvláštní typy zbraní začleněných v těchto jednotlivých kategoriích; vítá však použití širokých kategorií, aby mohlo být rozlišeno, o jaké typy zbraní se jedná; vyjadřuje spokojenost zejména s tím, že smlouva zahrnuje i ruční a lehké zbraně, střelivo/munice, součásti a díly; vyzývá státy, které jsou smluvní stranami smlouvy, aby jednotlivé kategorie pojaly ve svých vnitrostátních právních předpisech co

Středa, 5. února 2014

nejrozsáhleji; vyjadřuje politování nad tím, že obchod se systémy ozbrojených dálkově řízených letounů (bezpilotní letouny) není do oblasti působnosti této smlouvy zahrnut;

6. vyjadřuje politování nad tím, že technická pomoc, včetně oprav, údržby a vývoje, na něž se vztahují příslušné právní předpisy EU v této oblasti, nebyly zahrnuty do oblasti působnosti této smlouvy;

7. vyzývá členské státy, aby vyjasnily, že se pojem „transfer“ uvedený v čl. 2 odst. 2 smlouvy vztahuje na dary, půjčky, pronájmy a ostatní formy transferů, a aby proto tyto činnosti spadaly do oblasti působnosti této smlouvy;

8. vyzývá smluvní strany, aby s ohledem na kontroly vývozu a uplatňování článku 6 (Zákazy) a čl. 7 odst. 1 (Vývoz a posouzení vývozu) Smlouvy o obchodu se zbraněmi věnovaly větší pozornost zboží, které může být využíváno jak pro civilní, tak pro vojenské účely, jako jsou technologie sledování nebo náhradní díly a výrobky vhodné pro použití při kybernetickém vedení války nebo potlačování lidských práv s použitím nesmrtících zbraní, a navrhuje zvážení možnosti rozšíření oblasti působnosti Smlouvy o obchodu se zbraněmi tak, aby zahrnovala služby spojené s vývozem zbraní a zboží a technologie dvojího užití;

9. vítá ustanovení, jejichž cílem je zabránit zneužití zbraní; konstatuje však, že smluvním stranám byla ponechána značná volnost, pokud jde o stanovení míry rizika zneužití zbraní; vyjadřuje politování nad skutečností, že příslušná ustanovení výslovně nezahrnují munici a jednotlivé součásti a díly, a vyzývá smluvní strany, a zejména členské státy EU, aby v souladu se společným postojem Rady z roku 2008 tento nedostatek napravily ve svých vnitrostátních právních předpisech;

10. uznává, že zbrojní průmysl je kromě své základní úlohy spočívající v zajišťování zásadních schopností obrany důležitý také pro růst a inovace; připomíná, že státy mají legitimní nárok na to, aby si pořizovaly konvenční zbraně, uplatňovaly své právo na sebeobranu a vyráběly, vyvážely, dovážely konvenční zbraně a prováděly jejich transfery; připomíná rovněž, že je v nejlepším zájmu smluvních stran, aby zajistily, že zbrojní průmysl bude dodržovat mezinárodní právní předpisy a závazné režimy kontroly zbraní, a upevnil tak a chránil základní zásady demokracie, právního státu, dodržování lidských práv a humanitárního práva a prosazovaly předcházení konfliktům a jejich řešení;

11. vyzývá Komisi a Evropskou službu pro vnější činnost, aby byly nápomocny při vypracování závazného kodexu chování pro soukromé subjekty zapojené do obchodu s vojenským materiálem v souladu s obecnými zásadami OSN v oblasti podnikání a lidských práv; důrazně vybízí evropský zbrojní průmysl, aby svým dílem otevřeným a transparentním způsobem přispěl k úsilí o uplatňování tohoto kodexu, a to případně i prostřednictvím partnerství veřejného a soukromého sektoru, a aby podporoval dodržování povinností, zejména povinností s vyšší mírou odpovědnosti a povinností plynoucích z odpovědnosti za předcházení nelegálním transferům zbraní;

Kritéria a mezinárodní normy

12. vyzdvihuje význam povinnosti, kterou tato smlouva ukládá smluvním stranám, totiž zavést vnitrostátní kontrolní systém pro transfery zbraní (vývoz, dovoz, tranzit, překládku a zprostředkování);

13. vítá zejména zákaz jakýchkoli transferů v případě, že stát má v době schválení transferů informace, že zbraně mají být použity k páčání genocidy, zločinů proti lidskosti nebo válečných zločinů;

14. vítá skutečnost, že v souladu s různými regionálními dohodami a nástroji v oblasti kontroly transferů, včetně společného postoje Rady z roku 2008, není možné transfery povolit v případě, že se členské státy, které jsou smluvní stranami, domnívají, že existuje jednoznačné riziko, že zbraně naruší mír a bezpečnost nebo mohou být použity na: 1) porušování humanitárního práva, 2) porušování lidských práv, 3) páčání organizovaných trestných činů nebo na 4) teroristickou činnost; vyzývá všechny státy, které jsou smluvními stranami, aby vypracovaly podrobné pokyny, kterými zajistí, že tato kritéria budou uplatňována náležitě pečlivě a uceleně;

15. vyzývá Komisi a Radu, aby s cílem předejít právnímu nejasnostem a rozsáhlým dodatečným nákladům pro příslušné hospodářské subjekty EU zajistily větší provázanost různých evropských nástrojů regulujících pohyb (vývoz, transfer, zprostředkování a tranzit) zbraní a strategického zboží – jako jsou např. společný postoj Rady z roku 2008, nařízení (ES) č. 428/2009 o zboží dvojího užití, nařízení (EU) č. 258/2012 o článku 10 protokolu o střelných zbraních a cílená opatření podle článku 218 Smlouvy –, pokud jde o institucionální uspořádání na úrovni EU a prováděcí mechanismy;

Středa, 5. února 2014

16. vítá požadavek, aby smluvní strany v procesu rozhodování o udělení licence zohledňovaly riziko, že zbraně, které jsou předmětem transferu, mohou být využity k páčání či usnadnění závažných násilných činů na základě pohlaví nebo závažných násilných činů namířených proti ženám a dětem;

Provádění a předkládání zpráv

17. zdůrazňuje význam účinného a důvěryhodného provedení této smlouvy s jasným vymezením povinností smluvních stran; v této souvislosti poznamenává, že smluvním stranám je ponechána velká volnost z hlediska výkladu;

18. upozorňuje na skutečnost, že zde smlouva nezavádí povinnost posuzovat, zda v cílové zemi není napjatá situace či nedochází k ozbrojeným konfliktům, ani povinnost zohledňovat její úroveň rozvoje;

19. poukazuje na to, že smluvní strany jsou povinny předkládat každoročně zprávy o svém vývozu a dovozu konvenčních zbraní; důrazně žádá, aby podstatné zprávy byly zásadně veřejně dostupné; vyzývá tedy členské státy, aby se zavázaly k transparentnosti, nečekaly na všeobecné přijetí této zásady a své výroční zprávy o transferech zbraní zveřejňovaly;

20. je přesvědčen, že plná transparentnost závisí z velké části na odpovědnosti vůči parlamentům, občanům a organizacím občanské společnosti, a žádá, aby byly zavedeny mechanismy transparentnosti, které umožní občanům a organizacím zapojit se a vyžadovat odpovědnost svých vlád;

21. zdůrazňuje důležitou úlohu vnitrostátních parlamentů, nevládních organizací a občanské společnosti, kterou hrají jak při provádění, tak i prosazování norem sjednaných ve Smlouvě o obchodu se zbraněmi na vnitrostátní a mezinárodní úrovni a při vytváření transparentního systému kontroly se stanovenou odpovědností; žádá proto podporu (včetně finanční podpory) pro mezinárodní, transparentní a silné kontrolní mechanismy, které posílí úlohu parlamentů a občanské společnosti;

22. vítá ustanovení týkající se mezinárodní spolupráce a pomoci a zřízení dobrovolného svěrečnického fondu, který by měl pomoci smluvním stranám, které k provedení smlouvy potřebují podporu;

23. vítá rovněž vytvoření konference smluvních stran, která se bude scházet pravidelně za účelem přezkumu provádění smlouvy a mimo jiné i s cílem zajistit, aby smlouva zahrnovala i obchod s novými zbrojními technologiemi;

EU a její členské státy

24. uznává, že EU a její členské státy sehrávají stabilní úlohu při podpoře mezinárodního procesu směřujícího ke stanovení závazných pravidel upravujících mezinárodní obchod se zbraněmi; vítá skutečnost, že smlouvu podepsaly všechny členské státy; očekává, že jakmile Parlament vyjádří svůj souhlas, bude smlouva členskými státy neprodleně ratifikována;

25. vyzývá proto řecké předsednictví Rady, aby za svou nejvyšší prioritu považovalo ratifikaci a provádění Smlouvy o obchodu se zbraněmi a aby o příslušných činnostech pravidelně předkládalo zprávu Evropskému parlamentu; naléhavě vyzývá členské státy, aby v celé Evropské unii rychle, účinně a jednotně provedly Smlouvu o obchodu se zbraněmi a aby přitom pokračovaly v uplatňování společného postoje Rady o vývozu zbraní z roku 2008, který je v současnosti základem pro společné evropské normy v oblasti kontroly vývozu zbraní;

26. připomíná členským státům jejich společnou odpovědnost za to, že budou uplatňovat a vykládat společný postoj Rady o vývozu zbraní z roku 2008 jednotným způsobem a stejně důsledně;

27. naléhá na členské státy, aby své povinnosti předkládat zprávy plynoucí ze závazků v rámci EU i OSN plnily transparentním způsobem a v plné míře a aby celosvětově prosazovaly transparentnost a výměnu informací a osvědčených postupů týkajících se transferů zbraní a jejich zneužití;

28. vítá skutečnost, že EU hraje ve vyjednávání o Smlouvě o obchodu se zbraněmi aktivní úlohu; považuje nicméně za politováníhodné, že Smlouva o obchodu se zbraněmi neobsahuje ustanovení, která by EU nebo jiným regionálním organizacím umožňovala stát se jejími smluvními stranami; zdůrazňuje, že je třeba, aby regionální organizace hrály aktivní úlohu při uplatňování této smlouvy, a vyzývá k tomu, aby při nejbližší možné příležitosti byla do smlouvy začleněna ustanovení, která by EU nebo jiným regionálním organizacím umožnila stát se jejími smluvními stranami;

Středa, 5. února 2014

29. vítá skutečnost, že státy, které jsou smluvními stranami, jsou povinny předkládat výroční zprávu jak o vývozu tak i dovozu (čl. 13 odst. 3), což je pozitivní prvek, který podporuje důvěru mezi státy, jelikož umožňuje státům získávat informace o zbraních, které jiné země zakoupily;

30. vyzývá Komisi, aby ke schválení Radě předložila ambiciózní návrh o podpůrném mechanismu EU pro provádění Smlouvy o obchodu se zbraněmi;

31. vyzývá EU a její členské státy, aby poskytly podporu třetím zemím, které potřebují pomoc při plnění závazků plynoucích ze smlouvy; vítá v této souvislosti závěry Rady pro zahraniční věci ze dne 16. prosince 2013 o přidělení 5,2 milionu EUR z rozpočtu EU na dobrovolný svěřenecký fond, který má být podle smlouvy zřízen;

32. zdůrazňuje, že veškeré úsilí týkající se podpory provádění by mělo být úzce koordinováno s činnostmi dalších dárců a jiných stran Smlouvy o obchodu se zbraněmi, a mělo by zohledňovat názory výzkumných ústavů a organizací občanské společnosti, například těch, které jsou financovány v rámci Svěřeneckého fondu OSN na podporu spolupráce v oblasti regulace zbraní (UNSCAR), a vybídnout k účasti místní občanské společnosti;

33. vyzývá Komisi a ESVČ, aby navrhly a zavedly ucelený podpůrný program věnovaný Smlouvě o obchodu se zbraněmi, který by zahrnul a využíval veškeré stávající činnosti smluvních stran Smlouvy o obchodu se zbraněmi a rovněž zohledňoval činnost v rámci místních iniciativ občanské společnosti a podpůrné činnosti jiných dárců a organizací občanské společnosti a vzal v úvahu zkušenosti nabyté v této oblasti;

34. upozorňuje na ustanovení týkající se možnosti pozměnit v případě potřeby a jako nejzazší řešení smlouvu tříčtvrtinovou většinou států, které jsou jejími smluvními stranami, a vybízí EU a její členské státy, aby tohoto ustanovení v budoucnu využily k dalšímu posílení režimu smlouvy a k odstranění mezer; vyzývá Komisi, aby v souvislosti s obchodními vztahy, které smlouva upravuje, prozatím prosazovala dvoustranná řešení;

35. vyzývá řecký parlament, aby v rámci řeckého předsednictví Rady EU zahrnul záležitost ratifikace Smlouvy o obchodu se zbraněmi a společný postoj Rady z roku 2008 do programu příští meziparlamentní konference pro SZBP–SBOP;

36. vyzývá Radu, aby s ohledem na to, že se Smlouva o obchodu se zbraněmi týká jak výlučných pravomocí EU, tak vnitrostátních pravomocí členských států zaručila možnost Smlouvu o obchodu se zbraněmi v zájmu Evropské unie ratifikovat;

o

o o

37. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě, vnitrostátním parlamentům členských států, vysoké představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, místopředsedkyni Komise, Komisi a generálnímu tajemníkovi OSN.